

परिशिष्ट- अ

महाराष्ट्र राज्य मराठी एकांकिका स्पर्धा तीन फेऱ्यांमध्ये घेण्यात येईल-

- (I) पहिली फेरी- तालीम फेरी (३६ जिल्ह्यांच्या ठिकाणी)
- (II) दुसरी फेरी-प्राथमिक फेरी (०६ महसुली विभाग)
- (III) तिसरी फेरी-अंतिम फेरी (राज्यस्तरीय)

सदर स्पर्धेत भाग घेऊ इच्छिणाऱ्या महाविद्यालयीन विद्यार्थ्यांना खालील नियम व अटी लागू राहतील :-

(I) तालीम फेरी कार्यपद्धती-

- १. राज्याच्या ३६ जिल्ह्यांमध्ये तालीम फेरी घेण्यात येईल.
- २. महाराष्ट्र राज्य मराठी एकांकिका स्पर्धेच्या प्रत्येक केंद्रावर तीन परीक्षकांचे स्वतंत्र ३६ गट तालीम फेरीमध्ये तालीम स्वरूपात नाट्यकृतीचे सादरीकरण पाहतील.
- ३. तालीम स्वरूपातील एकांकिका म्हणजे रंगभूषा, वेशभूषा, पार्श्वसंगीत, ध्वनीक्षेपण व्यवस्था, प्रकाश योजना याशिवाय सादर केलेली नाट्यकृती असे समजण्यात येईल. मुख्यत्वे एकांकिकेचा आशय, कलाकारांचा आवाजाचा वापर, हालचाली, अभिनय याला महत्त्व देऊन एकांकिकांचे मूल्यांकन केले जाईल.
- ४. एका केंद्रावर अंदाजे कमीतकमी ४० एकांकिकांचे तालिम स्वरूपात सादरीकरण करण्यात येईल.
- ५. एका केंद्रावर एका दिवसात किमान पाच एकांकिकांचे परीक्षण परीक्षकांद्वारे करण्यात येईल.
- ६. मराठी एकांकिका स्पर्धेच्या तालीम फेरीतून प्राथमिक फेरीसाठी प्रत्येक केंद्रावरील १० : १ याप्रमाणे म्हणजेच तालीम फेरीच्या प्रत्येक केंद्रावर १० एकांकिका सादर झाल्यास १ एकांकिका प्राथमिक फेरीसाठी निवडण्यात येईल. याचप्रमाणे पुढे २० : २, ३० : ३, ४० : ४, ५० : ५, ६० : ६, ७० : ७, ८० : ८, ९० : ९, १०० : १० या प्रमाणात एकांकिकांची निवड प्राथमिक फेरीसाठी करण्यात येईल.
- ७. ज्या केंद्रावर १० पेक्षा कमी प्रवेशिका प्राप्त होतील. त्या केंद्रावर तालीम फेरी होणार नाही. १० पेक्षा कमी असणाऱ्या प्रवेशिका संबंधित जिल्ह्याच्या शेजारी असणाऱ्या केंद्रावर जोडण्यात येईल. याचे अधिकार संचालक, सांस्कृतिक कार्य संचालनालय यांना असतील.
- ८. तालीम फेरीची एकांकिका एखाद्या लहान सभागृहात (नाट्यगृह नव्हे) सादर करण्यात येतील.
- ९. तालीम फेरीत विहीत वेळ मर्यादेत कलाकारांना नाट्यकृती सादर करावी लागेल.
- १०. महाराष्ट्र राज्य मराठी एकांकिका स्पर्धेत जुनी किंवा नवीन संहितेचे नाटक सादर करता येईल, परंतु नवीन संहिता असल्यास ५ गुण अधिक देण्यात येतील.

(II) प्राथमिक फेरी कार्यपद्धती-

- १. राज्यातील सहा महसुली विभागाच्या ६ केंद्रांवर आयोजित करण्यात येईल.
- २. महाराष्ट्र राज्य मराठी एकांकिका स्पर्धेत तालीम फेरीतून एकूण ३६ केंद्रावरून प्राथमिक फेरीस पात्र ठरलेल्या नाटकांची प्राथमिक फेरी घेण्यात येईल. प्राथमिक फेरीसाठी किमान ५ प्रवेशिका संबंधित

केंद्रावर येणे बंधनकारक राहिल. प्राथमिक फेरीत पाचपेक्षा कमी संघ पात्र ठरल्यास शेजारील केंद्राशी हे संघ जोडण्यात येतील.

३. प्रत्येक प्राथमिक फेरी आयोजन केंद्रावर ३ परीक्षक असतील.

४. महाराष्ट्र राज्य मराठी एकांकिका स्पर्धेच्या प्राथमिक फेरीतून अंतिम फेरीसाठी प्रत्येक केंद्रातून जास्तीत जास्त ५ एकांकिकेची निवड करण्यात येईल.

५. महाराष्ट्र राज्य मराठी एकांकिका स्पर्धेच्या प्राथमिक फेरीतून प्रत्येक केंद्रातून निवडण्यात आलेल्या ५ एकांकिकांना प्रथम, द्वितीय, तृतीय, चतुर्थ, पंचम असे क्रमांक देण्यात येईल.

६. महाराष्ट्र राज्य मराठी एकांकिका स्पर्धेच्या प्राथमिक फेरीसाठी निवड केलेल्या नाटकांना व प्राथमिक फेरीत पूर्ण नाट्यप्रयोग सादर करणाऱ्या महाविद्यालयांना रुपये १०,०००/- नाट्यनिर्मिती खर्च म्हणून देण्यात येईल.

(III) अंतिम फेरी कार्यपद्धती -

१. राज्य मराठी एकांकिका स्पर्धेच्या प्रत्येक प्राथमिक केंद्रावरून अंतिम फेरीत सादर होणारी प्रत्येकी ५ म्हणजे एकूण ३० नाटकांची अंतिम फेरी होईल.

२. अंतिम फेरीसाठी तीन परीक्षकांची निवड संचालनालयामार्फत करण्यात येईल. अंतिम फेरीतील परीक्षक कमाल ३ सर्वोत्कृष्ट एकांकिकेची प्रथम / द्वितीय / तृतीय या क्रमांकाची निवड करतील.

शासन निर्णय क्र. संकीर्ण ८२२४/प्र.क्र. ३१६/सां.का.४, दि. सप्टेंबर, २०२५ सोबतचे सहपत्र

परिशिष्ट- ब

एकांकिका परीक्षक निवड पात्रता-

१. परीक्षकाचे वय किमान ३५ वर्ष असावे.
२. परीक्षकाला किमान १० नाटकांचा अनुभव असणे आवश्यक आहे. यामध्ये लेखन / दिग्दर्शन / ध्वनी / प्रकाश / नेपथ्य / अभिनय इ. नाट्यक्षेत्राशी निगडीत बाबींचा समावेश असेल.
३. ज्या परीक्षकांनी सलग तीन वर्ष नाटक / एकांकिका स्पर्धेसाठी परीक्षक म्हणून काम केले आहे, अशा परीक्षकांची नेमणूक पुढील किमान दोन वर्ष प्रतिबंधित असेल.
४. सदर परीक्षकांची नेमणूक त्यांच्या मूळ जिल्ह्याव्यतिरिक्त इतर जिल्ह्यात देण्यात येईल.
५. नाट्यविषयक अभ्यासक / संशोधक यांनाही परीक्षक म्हणून घेण्यात येईल.
६. प्रत्येक केंद्रावर किमान एक महिला परीक्षक नियुक्त करण्यात येईल.
७. ज्यांनी यापूर्वी नाटक / एकांकिका स्पर्धेत परीक्षक म्हणून काम केलेले असेल, असे एक अनुभवी परीक्षक प्रत्येक केंद्रावर नियुक्त करण्यात येईल.
८. प्रती दोन केंद्रामागे एक परीक्षक राखीव ठेवण्यात येईल.
९. एकांकिका स्पर्धेतील नाटकांचे परीक्षण करण्यासाठी परीक्षकांना प्रती एकांकिका रुपये ५००/- इतके मानधन अदा करण्यात येईल.

परिशिष्ट- क

महाराष्ट्र राज्य एकांकिका स्पर्धेत सहभाग घेण्यासाठीच्या पात्रता अटी

१. महाराष्ट्रातील महाविद्यालयांना मराठी एकांकिका स्पर्धेत सहभागी होता येईल .
२. या स्पर्धेत फक्त महाविद्यालयात शिक्षण घेत असलेल्या विद्यार्थ्यांना सहभागी होता येईल.
महाविद्यालयाचे विद्यार्थी असल्याचा पुरावा सोबत जोडणे बंधनकारक आहे. महाविद्यालयातील माजी विद्यार्थ्यांना या स्पर्धेत सहभागी होता येणार नाही.
३. एका महाविद्यालयाला एका पेक्षा जास्त एकांकिकेसाठी प्रवेशिका सादर करता येईल .
४. ज्या महाविद्यालयाने प्रवेशिका सादर केली आहे, त्याच महाविद्यालयातील विद्यार्थी एकांकिकेत असणे आवश्यक आहे.
५. संबंधित महाविद्यालयातील प्राध्यापक अथवा महाविद्यालय कार्यालयातील व्यक्तींना या स्पर्धेत सहभाग घेता येणार नाही .
६. महाराष्ट्र राज्य एकांकिका स्पर्धेसाठी सुचविण्यात आलेल्या एकांकिकांत काम करणारे सर्व कलाकार हे संबंधित महाविद्यालयाचे विद्यार्थी असले पाहिजेत.
७. एकांकिका स्पर्धा भरविण्यास कमीतकमी ४० स्वीकारपात्र प्रवेशिका आल्या पाहिजेत.
८. वेळापत्रकानुसार नमूद केलेल्या दिवशी दिलेल्या ठिकाणी व दिलेल्या वेळी एकांकिका सादर करावी लागेल. कोणत्याही कारणास्तव महाविद्यालयाने प्रयोग न केल्यास, ते महाविद्यालय व महाविद्यालयातील एकांकिकेत भाग घेणारे विद्यार्थी पुढील वर्षीच्या एकांकिका स्पर्धेत भाग घेण्यास अपात्र असतील.

प्रवेशिका - अटी

१. सादर स्पर्धेच्या प्रवेशिका ऑनलाईन पद्धतीने सादर करण्यात याव्यात.
२. एकांकिका स्पर्धेत भाग घेणाऱ्या महाविद्यालयाने स्पर्धेत सादर करण्यात येणाऱ्या एकांकिकेच्या संहितेची एक सुवाच्च प्रत प्रवेशिकेसोबत देणे आवश्यक असेल .
३. प्रवेशिकेसोबत रंगभूमी प्रयोग परिनिरीक्षण मंडळाचे प्रमाणपत्र पाठवावे लागेल. असे प्रमाणपत्र सादर केल्याशिवाय प्रत्यक्ष एकांकिका स्पर्धेत प्राथमिक फेरीत प्रयोग सादर करता येणार नाही.
४. प्रवेशिकेबरोबर जोडलेल्या कागदपत्रांत महाविद्यालयाला आपल्या एकांकिकेत काम करणाऱ्या सर्व कलाकारांची आणि तंत्रज्ञांच्या भूमिकांसहित व भ्रमणध्वनी क्रमांकासह यादी द्यावी लागेल. त्यात सुधारणा असल्यास सुधारित यादी प्रयोग सादरीकरणाच्या सात दिवस अगोदर द्यावी लागेल.
५. महाविद्यालय सादर करू इच्छिणाऱ्या एकांकिकेचे स्वरूप विशेषतः ती एकांकिका स्वतंत्र आहे किंवा भाषांतरित आहे किंवा दुसऱ्या एकांकिकेचे रूपांतर आहे, याचा उल्लेख करून कळवावे लागेल. स्पर्धेत सादर होणारी एकांकिका ही नाटक, कथा, कादंबरी इत्यादी किंवा अन्य वाङ्मय प्रकारांवर आधारित असेल तर तसाही उल्लेख करावा लागेल.
६. एकांकिकेची संहिता नवीन असल्यास म्हणजेच त्या संहितेचा प्रयोग त्या नावाने अथवा अन्य नावाने यापूर्वी कधीही कोणत्याही रंगभूमीवर झालेला नसल्यास तसा स्पष्ट उल्लेख प्रवेशिकेत करावा लागेल. म्हणजेच ती संहिता नवीन एकांकिका संहिता म्हणून एकांकिका लेखन पुरस्कारासाठी पात्र ठरवली जाईल.

७. महाविद्यालयाकडून अनामत रक्कम म्हणून रुपये २,०००/- इतकी रक्कम ऑनलाईन स्वरूपात प्रवेशिकेसोबत घेण्यात येईल. तसेच, जी महाविद्यालयात तालीम फेरीत अपात्र होतील किंवा जी महाविद्यालयात तालीम फेरीसह प्राथमिक फेरीत एकांकिकेचा पूर्ण प्रयोग सादर करतील त्यांची अनामत रक्कम परत करण्यात येईल.
८. एकांकिका स्पर्धेचे प्रयोग सादरीकरणाचे वेळापत्रक जाहीर केल्यानंतर कोणत्याही महाविद्यालयाला प्रयोग रद्द करता येणार नाही. अपवादात्मक परिस्थिती व सबळ कारणाशिवाय ऐनवेळी प्रयोग रद्द करणाऱ्या महाविद्यालयांच्या अनामत रकमा देण्यात येणार नाहीत, त्या शासन जमा करण्यात येतील. अशा महाविद्यालयांना पुढील वर्षीच्या एकांकिका स्पर्धेत भाग घेता येणार नाही.
९. तालीम फेरीसाठी महाविद्यालयांना कोणताही निर्मितीखर्च अथवा प्रवासखर्च देण्यात येणार नाही. तालीम फेरीनंतर होणाऱ्या प्राथमिक फेरीत पूर्ण नाट्यप्रयोग सादर करणाऱ्या महाविद्यालयांना नेपथ्य, ध्वनी व प्रकाश योजना, साहित्याची वाहतूक, हमाली, नाटकाचे नेपथ्य (सेट्स) इत्यादीसाठी नाट्यनिर्मिती खर्च म्हणून रुपये १०,०००/- इतकी रक्कम देण्यात येईल.
१०. सांस्कृतिक कार्य संचालनालयामार्फत एकांकिका सादरीकरणासाठी ध्वनी व्यवस्था, ८ स्पॉट लाईट, ४ लेव्हल्स इ. विनामुल्य पुरविण्यात येईल. याव्यतिरिक्त साहित्य आवश्यक असल्यास संबंधीत महाविद्यालयांना त्यांना त्यांची व्यवस्था करावी लागेल.
११. एकांकिका स्पर्धेदरम्यान प्रयोगाच्यावेळी महाविद्यालयातील सहभागी सर्व विद्यार्थ्यांनी महाविद्यालयाचे ओळखपत्र सोबत ठेवणे आवश्यक आहे. आवश्यकतेनुसार विद्यार्थ्यांच्या ओळखपत्राची मागणी केल्यानंतर संघप्रमुखास सर्व विद्यार्थ्यांचे ओळखपत्र सादर करणे बंधनकारक राहील.
१२. कोणत्याही महाविद्यालयाला स्पर्धेतील कोणत्याही नाटकांच्या सादरीकरणसंदर्भातील तांत्रिक त्रुटी संचालनालयाला शेवटची एकांकिका संपेपर्यंत लेखी स्वरूपात निदर्शनास आणून देता येईल. निकाल जाहीर झाल्यानंतर कोणतीही तक्रार दखलपात्र नसेल.

एकांकिकेचे स्वरूप, कालमर्यादा

१. महाविद्यालयाने योजिलेली एकांकिका यापूर्वी सांस्कृतिक कार्य संचालनालयाच्या एकांकिका स्पर्धेत सादर केलेले असल्यास व ती पारितोषिक प्राप्त ठरलेली असल्यास, तीच एकांकिका त्याच महाविद्यालयाला (नव्या संचात) पुन्हा सादर करता येणार नाही. तसेच यापूर्वी एकांकिका स्पर्धेत नाट्यकृती सादर करणारे महाविद्यालयातील कलाकार/तंत्रज्ञ अन्य महाविद्यालयामार्फत तीच नाट्यकृती एकांकिका स्पर्धेत सादर करू शकणार नाहीत. सदरील तरतूद एकांकिका स्पर्धेच्या दुसऱ्या वर्षापासून अमलात येईल.
२. प्रत्येक महाविद्यालयाला एकांकिका सादरीकरण, नेपथ्य लावणे-काढणे, प्रकाश योजना, संगीत इ. साठी एक तास इतका वेळ देण्यात येईल. एकांकिका स्पर्धेत सादर केल्या जाणाऱ्या एकांकिकेची कालमर्यादा सलग कमीत कमी ३० मिनिटे तसेच जास्तीत जास्त ४५ मिनिटे असावी. तसेच नेपथ्य, प्रकाश, ध्वनी इ. व्यवस्था रंगमंचावर करण्यासाठी प्रत्येक संघाला जास्तीत जास्त १५ मिनिटे इतका वेळ देण्यात येईल. या नियमाचे उल्लंघन केल्यास संबंधित महाविद्यालय स्पर्धेतून अपात्र होईल.
३. एकांकिका स्पर्धेत सादर करावयाच्या एकांकिकेचे त्या महाविद्यालयाने एकांकिका अथवा दीर्घांक स्वरूपात स्पर्धेपूर्वी दहापेक्षा अधिक प्रयोग अन्यत्र केले असल्यास, ती एकांकिका स्पर्धेसाठी स्विकारली जाणार नाही.

४. सादर करावयाच्या एकांकिकेत कमीत कमी दोन पात्रे असावी.

महाविद्यालयीन विद्यार्थ्यांचा प्रवास व इतर खर्च

१. तालीम फेरीत सादर होणाऱ्या प्रयोगासाठी कोणताही प्रवासखर्च अथवा नाट्यनिर्मिती खर्च दिला जाणार नाही.
२. प्राथमिक व अंतिम फेरीतील सादरीकरणासाठी निवडण्यात आलेल्या महाविद्यालयांना त्या महाविद्यालयाच्या नोंदणीकृत ठिकाणाहून दुसऱ्या गावी एकांकिका सादर करण्यास सांगितले गेल्यास, त्यांना होणारा जाण्या-येण्याचा प्रवासखर्च व जेवणा-राहण्याचा दैनिक भत्ता प्रती व्यक्ती रुपये १५०/- इतका खर्च देण्यात येईल. रेल्वेच्या दुसऱ्या वर्गाचा व रेल्वे सेवा नसल्यास एस.टी. च्या सर्वसाधारण दराप्रमाणे प्रवासखर्च देण्यात येईल.
३. खर्चाची प्रतिपूर्ती एकांकिकेत भाग घेणाऱ्या व प्रवेशिकेत दिल्याप्रमाणे त्यातील भूमिका करणाऱ्या कलावंतांच्या संख्येपुरतीच म्हणजेच १५ कलाकार व १० तंत्रज्ञ प्रमाणे मर्यादित असेल.
४. एकांकिका स्पर्धेत विजेत्या संस्थांना स्पर्धेनंतर सांस्कृतिक कार्य संचालनालयाच्या निमंत्रणावरून एक किंवा अधिक प्रयोग सादर करावे लागतील. त्याकरीता त्यांना सादरीकरणाचे मानधन, प्रवासखर्च व दैनिक भत्ता देण्यात येईल.
५. महाविद्यालयातील कोणत्याही कलावंताला एकांकिका स्पर्धेत एकापेक्षा जास्त एकांकिकेतून भूमिका करता येणार नाहीत.
६. अंतिम स्पर्धेसाठी निवडून येण्यासाठी महाविद्यालयाला प्राथमिक फेरीत कमीत कमी ६० इतके गुण मिळणे आवश्यक आहे.
७. तालीम फेरीतून प्राथमिक फेरीसाठी आणि प्राथमिक फेरीतून अंतिम फेरीसाठी निवड होण्यासाठी किमान ६० गुणांची आवश्यकता असेल.
८. स्पर्धेच्या पारितोषिका विषयी शासनाने घेतलेले निर्णय अंतिम राहतील.
९. प्रवेशिकेतील नियम व अटीचे बरोबर अनुकरण न केल्यास, सदरचे महाविद्यालय पुढील एकांकिका स्पर्धेमध्ये भाग घेण्यास अपात्र ठरविण्यात येईल.

शासन निर्णय क्र/८२२४ संकीर्ण .प्र.दि ,४.का.सां/३१६ .क्र. सप्टेंबर २०२५ ,सोबतचे सहपत्र
विवरणपत्र-१

महाराष्ट्र राज्य एकांकिका स्पर्धा, प्राथमिक फेरी (०६ केंद्र) पारितोषिक

अ.क्र.	पारितोषिकाचे नाव	पारितोषिक स्वरूप	पारितोषिक रक्कम
१.	उत्कृष्ट एकांकिका	प्रथम	५०,०००/-
		द्वितीय	४०,०००/-
		तृतीय	३०,०००/-
		चतुर्थ	२०,०००/-
		पाचवे	१०,०००/-
२.	दिग्दर्शन	प्रथम	२०,०००/-
		द्वितीय	१०,०००/-
३.	लेखन	प्रथम	२०,०००/-
		द्वितीय	१०,०००/-
४.	प्रकाश योजना	प्रथम	१५,०००/-
		द्वितीय	१०,०००/-
५.	नेपथ्य	प्रथम	१५,०००/-
		द्वितीय	१०,०००/-
६.	रंगभूषा	प्रथम	१५,०००/-
		द्वितीय	१०,०००/-
७.	संगीत दिग्दर्शन	प्रथम	१५,०००/-
		द्वितीय	१०,०००/-
८.	वेशभूषा	प्रथम	१५,०००/-
		द्वितीय	१०,०००/-
९.	अभिनय रौप्यपदक	पुरुष-१	१०,०००/-
		स्त्री-१	१०,०००/-
		एकूण रुपये	३,५५,०००/-
	प्राथमिक फेरी एकूण खर्च (रुपये ३,५५,०००/- x ६ केंद्र)		२१,३०,०००/-

शासन निर्णय क्र. संकीर्ण ८२२४/प्र.क्र. ३१६/सां.का.४, दि. सप्टेंबर, २०२५ सोबतचे सहपत्र

विवरणपत्र-२

महाराष्ट्र राज्य एकांकिका स्पर्धा, अंतिम फेरी (०१ केंद्र) पारितोषिक

अ.क्र.	पारितोषिकाचे नाव	पारितोषिक स्वरूप	पारितोषिक रक्कम
१	उत्कृष्ट एकांकिका	प्रथम	१,००,०००/-
		द्वितीय	७५,०००/-
		तृतीय	५०,०००/-
२	दिग्दर्शन	प्रथम	४०,०००/-
		द्वितीय	३०,०००/-
		तृतीय	२०,०००/-
३	नाट्यलेखन	प्रथम	४०,०००/-
		द्वितीय	२०,०००/-
४	प्रकाश योजना	प्रथम	४०,०००/-
		द्वितीय	२०,०००/-
५	नेपथ्य रचना	प्रथम	४०,०००/-
		द्वितीय	२०,०००/-
६	रंगभूषा	प्रथम	४०,०००/-
		द्वितीय	२०,०००/-
७	संगीत दिग्दर्शन	प्रथम	४०,०००/-
		द्वितीय	२०,०००/-
८	वेशभूषा	प्रथम	४०,०००/-
		द्वितीय	२०,०००/-
९	अभिनय रौप्यपदक (५ पुरुष व ५ स्त्री)	१० पारितोषिके प्रत्येकी रुपये १०,०००/-	१,००,०००/-
		एकूण रक्कम रुपये	७,७५,०००/-